

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Bangkok Office
Asia and Pacific Regional Bureau
for Education

school rainbow

แผนการสอนเกี่ยวกับ ความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย

จัดทำขึ้นสำหรับ

วันสากลยุติความเกลียดกลัวคนรักร่วมเพศเดียวกันและคนข้ามเพศ 2557

Published in 2014 by UNESCO Bangkok office, 920 Sukhumvit Road, Prakanong, Bangkok 10110, Thailand

© UNESCO Bangkok office, 2014

This publication is available in Open Access under the Attribution-ShareAlike 3.0 IGO (CC-BY-SA 3.0 IGO) license (<http://creativecommons.org/licenses/by-sa/3.0/igo/>). By using the content of this publication, the users accept to be bound by the terms of use of the UNESCO Open Access Repository (<http://www.unesco.org/open-access/terms-use-ccbysa-en>).

The designations employed and the presentation of material throughout this publication do not imply the expression of any opinion whatsoever on the part of UNESCO concerning the legal status of any country, territory, city or area or of its authorities, or concerning the delimitation of its frontiers or boundaries.

The authors are responsible for the choice and the presentation of the facts contained in this book and for the opinions expressed therein, which are not necessarily those of UNESCO.

This resource was made possible with financial contributions from the Ministry of Education, Culture and Science of the Netherlands and UNAIDS United Budget, Accountability and Results Framework (UBRAF) funding for UNESCO.

ข้อมูลนี้มีฉบับภาษาอังกฤษด้วย <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002277/227707e.pdf>

สำหรับข้อมูลเพิ่มเติมในหัวข้อนี้ และกิจกรรมอื่นที่สามารถทำได้เพื่อสนับสนุนให้โรงเรียนเป็นที่ปลอดภัยสำหรับเด็กทุกคน กรุณาเข้าเว็บไซต์ : www.schoolrainbow.org

THA/DOC/HP2/14/015-E

พินิจ

แม้ว่านักเรียนทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาในสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย แต่โรงเรียนและสถานศึกษาก็อาจไม่ใช่สถานที่ที่ปลอดภัยสำหรับนักเรียนที่ต้องเผชิญกับการรังแกและการกลั่นแกล้ง

การรังแกเกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ เช่น การหยอกล้อ คำทอ ตราหน้า ทำร้ายร่างกาย ล่วงละเมิดทางเพศ และการกีดกันทางสังคม เป็นต้น การรังแกส่งผลกระทบต่อทั้งสิทธิในการได้รับการศึกษาของเด็ก ตลอดจนสิทธิขั้นพื้นฐานอื่นๆ เช่น สิทธิด้านสุขภาพ ความปลอดภัย ศักดิ์ศรี และเสรีภาพจากการเลือกปฏิบัติ

การรังแกเกิดขึ้นได้ในทุกระดับการศึกษา โดยเริ่มตั้งแต่ระดับประถม

การรังแกเกิดจากหลายสาเหตุ แต่มักมีความเชื่อมโยงกับเพศหรือเพศภาวะ และเป็นการตอกย้ำทัศนคติความเข้าใจในเรื่องเพศ ในการเป็นหญิงหรือชาย

วัยรุ่นที่ชอบเพศเดียวกันหรือเป็นคนข้ามเพศมักตกเป็นเหยื่อของการรังแกที่เรียกว่า “การรังแกที่เกิดจากการเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกันและคนข้ามเพศ” หรือเป็นการรังแกที่เกิดจากวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศ แม้ว่าคนที่เปิดผลตัวเองว่าเป็นเลสเบี้ยน เกย์ รักสองเพศ หรือคนข้ามเพศ จะตกเป็นเหยื่อของการรังแกอย่างชัดเจน แต่ *มุมมอง* ต่อผู้อื่นว่าเป็นคนรักเพศเดียวกันหรือคนข้ามเพศก็สามารถทำให้ผู้ที่ถูกมองเช่นนั้นตกเป็นเหยื่อได้

วันสากลยุติความเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกันและคนข้ามเพศ (IDAHOT) ซึ่งตรงกับวันที่ 17 พฤษภาคมของทุกปี นับเป็นโอกาสที่สำคัญในการนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับการรังแกกลุ่มคนที่มีความหลากหลายทางเพศหรือคนที่มีลักษณะดังกล่าว ในปี 2555 วัน IDAHOT จัดขึ้นภายใต้แนวคิด “การต่อสู้การเกลียดกลัวการรักเพศเดียวกันในและโดยการศึกษา”

บทเรียนในคู่มือฉบับนี้ได้รับการออกแบบมาเพื่อให้ครูผู้สอนสามารถจัดการกับปัญหาดังกล่าวในประเทศไทยได้ โดยพัฒนาขึ้นจากประสบการณ์ขององค์กรต่างๆ และงานวิจัยล่าสุดในประเทศไทยเกี่ยวกับการรังแกบนพื้นฐานของความหลากหลายทางเพศ และแผนการสอนที่พัฒนาขึ้นสำหรับโครงการรณรงค์ในปี 2555

คุณสามารถมีส่วนร่วมในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี เป็นมิตร เคารพซึ่งกันและกัน ด้วยการจัดให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับ IDAHOT ในเดือนพฤษภาคมหรือช่วงเวลาอื่นที่เหมาะสมของปี และสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการหยุดยั้งการตีตราและการเลือกปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการยอมรับความหลากหลายทุกรูปแบบ อีกทั้งช่วยให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการรังแกได้มีสิทธิมีเสียง ลูกขึ้นยืน และได้รับความช่วยเหลือได้

คุณจึงเป็นผู้มีส่วนสำคัญยิ่งในการหยุดยั้งการรังแกทุกรูปแบบ

แม้ว่าบทเรียนเพียงบทเดียวอาจไม่เพียงพอ แต่ก็เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในความพยายามทั้งหมดที่โรงเรียนสามารถเริ่มต้นในการป้องกันและจัดการกับปัญหาดังกล่าว

หากคุณต้องการข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องนี้ หรือต้องการทราบแนวทางในการมีส่วนร่วมอื่นๆ ที่จะทำให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยสำหรับเด็กนักเรียน สามารถหาข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ www.schoolrainbow.org

ลุกขึ้น พุดออกไป หยุดการรังแกลั่นแกล้ง!

บทเรียนเกี่ยวกับ IDAHOT

คู่มือเล่มนี้มีอะไรบ้าง

คู่มือเล่มนี้ประกอบด้วย

- แนวทางในการนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับ IDAHOT ในห้องเรียน
- แผนการสอน 4 แผนสำหรับระดับชั้นประถมศึกษา (“ไม่มีบทบาทเฉพาะ” สำหรับนักเรียนอายุ 6-9 ปี “เส้นแบ่งที่ชั่วร้าย” สำหรับนักเรียนอายุ 9-12 ปี) และนักเรียนชั้นมัธยม (“ผสมปนกัน” และ “พวกเขาคิดอะไรอยู่” สำหรับนักเรียนอายุ 13 ปีขึ้นไป)
- ลิงค์สำหรับแหล่งข้อมูลและชุดเครื่องมืออื่นๆ ในประเด็นดังกล่าว

กลุ่มเป้าหมาย

คู่มือนี้จัดทำขึ้นสำหรับครูผู้สอนและสามารถนำไปใช้โดยนักเรียนเองได้ด้วย ตลอดจนองค์กรภาคประชาสังคม และบุคลากรอื่นๆ ในระบบการศึกษา หรือผู้นำกระบวนการนอกโรงเรียน บริบทที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาอื่นๆ การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการฝึกอบรม เป็นต้น

วิธีการใช้

แผนการสอนในคู่มือนี้สามารถประยุกต์ใช้ในวิชาปกติอื่นๆ (เช่น เพศศึกษา สุขศึกษา วิชาพลเมือง สังคม) หรือสามารถนำไปสร้างแบบเรียนเฉพาะแยกต่างหาก กิจกรรมพิเศษ ชมรม หรือเป็นส่วนหนึ่งของโครงการรณรงค์อื่นๆ เกี่ยวกับการรังแกและความรุนแรงในโรงเรียนได้อีกด้วย

เหตุผลที่ควรใช้แผนการสอนนี้

ดังที่ได้กล่าวถึงในส่วนของที่มา กิจกรรมทั้งหมดนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้เด็กนักเรียนสามารถเข้าถึงสิทธิในการได้รับการศึกษาในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ยิ่งไปกว่านั้น การใช้แผนการสอนนี้ในฐานะส่วนหนึ่งของความพยายามในการบูรณาการความหลากหลาย การเคารพซึ่งกันและกัน และการยอมรับในการเรียนการสอนในโรงเรียนอาจส่งผลที่เป็นประโยชน์ต่อนักเรียนที่ชอบเพศเดียวกันหรือเป็นคนข้ามเพศได้

มีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าบางครั้งการรังแกที่เกิดจากการเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกันหรือคนข้ามเพศสามารถส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียน นำไปสู่การขาดเรียนที่สูงขึ้น ผลการเรียนที่ต่ำลง และในบางกรณีอาจทำให้อัตราการลาออกจากโรงเรียนสูงขึ้นในกลุ่มนักเรียนที่ได้รับผลกระทบ ในการศึกษาครั้งล่าสุดในประเทศไทยพบว่านักเรียนที่เป็นหรือถูกมองว่ารักเพศเดียวกันมักขาดเรียนในเดือนที่ผ่านมา มีภาวะซึมเศร้า พยายามฆ่าตัวตาย สูงกว่านักเรียนคนอื่นๆ ที่ไม่ได้ถูกกลั่นแกล้งรังแก นอกจากนี้การศึกษายังพบว่านักเรียนที่ถูกรังแกมักมีพฤติกรรมเสี่ยงสูง เช่น การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ป้องกันและการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ มากกว่านักเรียนที่ไม่เคยถูกรังแก

การรังแกที่เกิดจากการเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกันและคนข้ามเพศเป็น... ความรุนแรงด้านศีลธรรม การละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นร้ายแรง และวิกฤติการณ์ทางด้านสาธารณสุข

นายบันลิมูน เลขานุการใหญ่องค์การสหประชาชาติ, 8 ธันวาคม 2553

การประยุกต์ใช้บทเรียนเกี่ยวกับ IDAHOT ในห้องเรียน

โรงเรียนและสถานศึกษาอื่นเป็นสถานที่สำคัญสำหรับเด็กนักเรียนในการพัฒนาทักษะด้านสังคมและความสัมพันธ์บนพื้นฐานของการเคารพซึ่งกันและกัน ความเข้าใจ และการยอมรับ

แม้ว่าหลายโรงเรียนจะมีบทเรียนเกี่ยวกับความหลากหลายและการยอมรับในการเรียนการสอนก็ตาม แต่ก็ยังมีเรียนจำนวนน้อยมากที่ให้ความสำคัญกับประเด็นความหลากหลายบนพื้นฐานของอัตลักษณ์ทางเพศ การแสดงออก หรือวิถีทางเพศ เนื่องจากถูกมองว่าเป็นประเด็นที่อ่อนไหวต่อความรู้สึกสำหรับการเรียนการสอนในห้องเรียน

แต่ด้วยการประยุกต์ใช้หัวข้อต่างๆ ที่เหมาะสมตามวัยของผู้เรียนในการพูดคุย คุณสามารถมีส่วนร่วมในการทำให้ห้องเรียนและโรงเรียนของคุณกลายเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีความเคารพซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ในการใช้กิจกรรมเหล่านี้ คุณไม่จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านเพศวิถีหรืออัตลักษณ์ คุณมีหน้าที่เพียงช่วยให้เกิดการพูดคุยอย่างเปิดใจที่เคารพความคิดเห็นที่แตกต่างเท่านั้น โดยในการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการพูดคุยดังกล่าว คุณจำเป็นต้องรู้สิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

- การนำกระบวนการสนทนา
- การจัดการกับคำถามที่คุณไม่รู้คำตอบ
- การจัดการกับคำพูดที่ตีตราหรือเลือกปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ และ
- แนะนำให้นักเรียนรู้จักกับแหล่งข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับความช่วยเหลือและการสนับสนุน

การนำกระบวนการสนทนา

การที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้แลกเปลี่ยนให้มากที่สุดนั้นจำเป็นต้องสร้างบรรยากาศที่ปลอดภัย ยอมรับ และสนับสนุน โดยเฉพาะเมื่อนักเรียนต้องพูดคุยถึงประเด็นที่อาจอ่อนไหวต่อความรู้สึกหรือประเด็นที่เป็นที่ถกเถียงขัดแย้งกันได้

นักเรียนในห้องเรียนของคุณอาจมีพฤติกรรมการรังแกรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ดังนั้น พึงระวังสถานการณ์ดังกล่าวและป้องกันไม่ให้เด็กนักเรียนให้ความสนใจกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งจนเกินไป

วิธีการที่มีประโยชน์คือการตั้งกฎระเบียบปฏิบัติร่วมกันก่อนเริ่มกิจกรรมเพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจบทบาทของตนตั้งแต่เริ่มต้น คุณสามารถให้นักเรียนตั้งกฎหรือข้อปฏิบัติร่วมกันด้วยตัวเองเพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมให้กับนักเรียน หลังจากนั้นให้ติดกฎที่ร่วมกันตั้งขึ้นไว้ในจุดที่มองเห็นได้ง่ายเพื่ออ้างอิงในยามจำเป็น

ตัวอย่างของกฎข้อปฏิบัติร่วมกัน: คุณอาจมีกฎข้อปฏิบัติร่วมกันอยู่ก่อนแล้ว หรือหากไม่มีคุณควรตั้งกฎดังกล่าวขึ้นก่อนที่จะเริ่มทำกิจกรรม เช่น

- เคารพความคิดเห็นและมุมมองของผู้อื่น
- ไม่พูดขัดจังหวะ คำหยาบ หรือล้อเลียนนักเรียนคนอื่น
- ไม่เอ่ยชื่อหรือเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวเมื่อยกตัวอย่าง
- ให้กิจกรรมดังกล่าวเป็นการพูดคุยที่ปลอดภัยโดยที่นักเรียนจะต้องไปนำเรื่องราวหรือข้อมูลใดๆ เปิดเผยออกไปในภายหลัง
- ใช้ภาษาที่สุภาพ เคารพ และให้เกียรติ

หากพบว่านักเรียนไม่ปฏิบัติตามกฎข้อปฏิบัติที่ตั้งขึ้น ให้ขอให้นักเรียนคนนั้นปฏิบัติตามโดยตรง เช่น อาจพูดว่า “เราอาจไม่เห็นด้วยกับทุกเรื่อง ดังนั้น เราควรช่วยกันหาทางที่จะเห็นต่างบนพื้นฐานของความเคารพซึ่งกันและกัน เป็นต้น

การจัดการกับคำถามที่คุณไม่รู้คำตอบ

คุณอาจไม่รู้คำตอบสำหรับทุกคำถาม ในกรณีเช่นนี้ คุณอาจบอกว่า “ครูไม่รู้คำตอบสำหรับคำถามนี้ แต่ครูจะไปหาคำตอบมาให้” และยังสามารถให้นักเรียนค้นคว้าเพิ่มเติมเป็นการบ้านและช่วยพิจารณาคำตอบของนักเรียนเป็นรายบุคคลในภายหลังหรือในการเรียนคาบต่อไป เนื่องจากการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญ

การจัดการกับการใช้ภาษาที่ตีตราหรือเลือกปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์

การช่วยให้นักเรียนเข้าใจว่าภาษาที่ตีตราหรือเลือกปฏิบัติเป็นสิ่งที่ไม่อาจยอมรับได้สามารถทำได้โดยแนะนำกิจกรรมด้วยประโยชน์ต่อไปนี้

- ทุกคนมีสิทธิซึ่งสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยในการเรียนรู้
- ทุกคนต่างมีบทบาทหน้าที่ในการเคารพผู้อื่น ความเห็นต่างในเรื่องวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศเป็นเรื่องปกติ แต่การไม่เคารพผู้อื่นเพราะตัวตนของบุคคลผู้นั้นเป็นเรื่องที่ไม่สามารถยอมรับได้
- เราไม่ควรปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยปฏิกริยาในทางลบไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม รวมทั้งเหตุผลเกี่ยวกับวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศของบุคคลนั้นๆ

ข้อควรจำ: เป้าหมายของกิจกรรมนี้เพื่อเน้นย้ำถึงความสำคัญของการเคารพความต่างของผู้อื่นเพื่อส่งเสริมสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนทุกคน

ข้อมูลต่อไปนี้อาจจำเป็นสำหรับคุณในการสร้างความเข้าใจในประเด็นที่เกี่ยวข้อง และเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้ หรือการจัดการการใช้ภาษาที่ตีตราหรือเลือกปฏิบัติต่อผู้อื่น:

- **การรังแก** หมายถึงการกระทำที่เกิเกิดขึ้นซ้ำๆ (เช่น ทางกาย วาจา สังคม หรือเพศ) เพื่อแสดงออกซึ่งอำนาจทางกายหรือทางสังคมเหนือผู้อื่น
- **เกย์** หมายถึง แรงดึงดูดทางเพศ พฤติกรรมทางเพศ และอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีต่อเพศเดียวกัน การใช้คำนี้ในเชิงดูถูก เช่น “เกย์จิ้ง” หรือ “คุณเหมือนเกย์จิ้ง” ไม่ใช่สิ่งที่ถูกต้อง เพราะเป็นการล้อเลียนการเหมารวมว่าการเป็นเกย์เลสเบียน รักสองเพศ เป็นสิ่งที่ไม่ดีหรือความบกพร่อง
- **เพศภาวะและเพศ** เพศ หมายถึงความแตกต่างด้านชีววิทยา ส่วน เพศภาวะ หมายถึง ความแตกต่างในบทบาททางสังคมหรือความสัมพันธ์ บทบาททางเพศภาวะเป็นสิ่งที่เรียนรู้จากปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยได้รับอิทธิพลจากอายุ วรรณะ เชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ศาสนา และสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และการเมือง ความเข้าใจตนเองของคนบางส่วนว่าเป็นชาย หญิง หรือเพศภาวะอื่นๆ อาจแตกต่างจากเพศกำเนิดของบุคคลผู้นั้นได้
- **การเกลียดกลัวการรักเพศเดียวกัน** หมายถึง ความกลัว การปฏิเสธ หรือความจงเกลียดจงชัง (รวมถึง ทัศนคติตีตราหรือพฤติกรรมที่เลือกปฏิบัติ) ต่อบุคคลที่เป็นหรือถูกมองว่าชอบเพศเดียวกัน ดังนั้น การรังแกที่เกิดจากการเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกันจึงส่งผลกระทบต่อคนที่ชอบหรือถูกมองว่าชอบเพศเดียวกัน ส่วนคำว่า การเกลียดกลัวคนข้ามเพศ หรือการรังแกที่เกิดจากการเกลียดกลัวคนข้ามเพศ เป็นคำที่ใช้กับคนข้ามเพศ
- **รักร่วมเพศ** หมายถึงคนที่มีความสนใจหรือรู้สึกดึงดูดต่อคนเพศเดียวกัน คำนี้มักถูกหลีกเลี่ยงในสังคมไทย เนื่องจากคำว่ารักร่วมเพศสื่อความหมายในเชิงชื่นชอบพฤติกรรมการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งมีโอกาสเกิดได้กับทุกเพศ เพื่อหลีกเลี่ยงการตีตราจึงมีการณรงค์ให้ใช้คำว่า “คนรักเพศเดียวกัน” เพื่อสื่อถึงคนกลุ่มนี้
- **การตีตราและการเลือกปฏิบัติ** การตีตรา หมายถึง ความคิดเห็นหรือการตัดสินที่บุคคลหรือสังคมมีต่อบุคคลอื่นหรือกลุ่มคนในด้านลบ ส่วนคำว่า การเลือกปฏิบัติ หมายถึง การกีดกันหรือการกระทำอื่นใดที่ส่งผลกระทบต่อบุคคลที่ถูกมองว่าเป็นสมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
- **คนข้ามเพศ** บุคคลที่เป็นคนข้ามเพศคือคนที่ม้อัตลักษณ์และการแสดงออกที่แตกต่างจากเพศกำเนิดของตน ทั้งนี้คนข้ามเพศอาจมีวิถีทางเพศแบบใดก็ได้

แนะนำแหล่งข้อมูลหรือความช่วยเหลือและการสนับสนุน

คุณควรประสานงานกับ โรงเรียนของคุณเพื่อให้ทราบว่ามีแหล่งข้อมูล ความช่วยเหลือ การสนับสนุน รวมทั้งการให้คำปรึกษาอื่นใดอีกที่จะเป็นประโยชน์สำหรับบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการรังแก และให้ข้อมูลดังกล่าวกับนักเรียนของคุณในช่วงกิจกรรมนั้นๆ หรือเชิญบุคคลจากหน่วยงานนั้นๆ มาเข้าร่วมกิจกรรมของคุณ

ข้อเท็จจริงบางประการ:

การรังแกด้วยเหตุแห่งเพศภาวะและเพศวิถีในประเทศไทย

ในปี 2555 องค์การแพลนอินเตอร์เนชันแนลประเทศไทย UNESCO และมหาวิทยาลัยมหิดล ได้ร่วมมือกันเพื่อดำเนินการวิจัย โดยใช้ระยะเวลาหนึ่งปีในโรงเรียนมัธยม 30 โรงเรียนในห้าจังหวัดของประเทศไทย ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดกว่า 2,000 คน งานวิจัยเชิงลึกครั้งนี้เป็นงานวิจัยครั้งแรกในประเทศไทยที่ศึกษาเกี่ยวกับการรังแกคนที่ เป็นหรือถูกมองว่าเป็นเลสเบี้ยน เกย์ รักสองเพศ หรือคนข้ามเพศในโรงเรียน ตลอดจนผลกระทบต่อบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อของการรังแกดังกล่าว ซึ่งมีตั้งแต่การขาดเรียน ไปจนถึงภาวะซึมเศร้า หรือแม้กระทั่งความพยายามฆ่าตัวตาย

ระดับความชุกของการรังแกด้วยเหตุแห่งวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศมีมากเพียงใด

- ในภาพรวม กว่าครึ่งของนักเรียนที่เป็นบุคคลหลากหลายทางเพศในการศึกษารุ่นนี้ (56%) รายงานว่าเคยถูกรังแกในเดือนที่ผ่านมาเพราะวิถีหรืออัตลักษณ์ทางเพศของตน
- 25% ของนักเรียนที่ไม่ได้ระบุว่าตนเองเป็นบุคคลหลากหลายทางเพศรายงานว่าถูกรังแกเพราะถูกมองว่าเป็นคนข้ามเพศหรือชอบเพศเดียวกัน ซึ่งเป็นการยืนยันงานวิจัยอื่นที่พบว่าการรับรู้ถึงการชอบเพศเดียวกันหรืออัตลักษณ์ข้ามเพศเป็นสาเหตุที่ทำให้บุคคลตกเป็นเหยื่อของการรังแกได้
- ในกลุ่มนักเรียน LGBT
 - เกือบหนึ่งในสาม (31%) รายงานว่าเคยถูกทำร้ายร่างกาย (29%) เคยถูกคุกคามทางวาจา และ (24%) เคยถูกคุกคามทางเพศในเดือนที่ผ่านมาเพราะวิถีหรืออัตลักษณ์/การแสดงออกทางเพศของตน
 - ในการเปรียบเทียบพบว่า นักเรียนหญิง (เลสเบี้ยน รักสองเพศ หรือหญิงข้ามเพศ) มีอัตราความชุกของการถูกรังแกเพราะวิถีหรืออัตลักษณ์ทางเพศที่แสดงออกของตนสูงกว่านักเรียนชาย (เกย์ รักสองเพศ ชายข้ามเพศ) ซึ่งข้อสรุปดังกล่าวเป็นความจริง ทั้งในภาพรวม และในแต่ละประเภทของการพฤติกรรมรังแก (ทางกาย วาจา สังคม และทางเพศ)

การรังแกส่งผลกระทบต่ออย่างไร

- เกือบหนึ่งในสี่ (23%) ของนักเรียนที่ถูกรังแกเพราะวิถีหรืออัตลักษณ์ทางเพศที่แสดงออกประสบกับภาวะซึมเศร้าเมื่อเปรียบเทียบกับคนที่ไม่ถูกรังแกเลยซึ่งมีเพียง (6%) เท่านั้น
- การรังแกส่งผลต่อการเข้าเรียน โดย 31% ของนักเรียนที่ถูกรังแกมีอัตราการขาดเรียนในเดือนที่ผ่านมา (ไม่ว่าจะด้วยความเข้าใจต่อวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศของตน หรือด้วยสาเหตุอื่นใดก็ตาม) ในขณะที่นักเรียนที่ไม่ถูกรังแกมีอัตราการขาดเรียนเพียง 15% เท่านั้น

- เกือบ 7% ของนักเรียนที่ถูกรังแกเพราะความเข้าใจต่อวิถีหรืออัตลักษณ์และการแสดงออกทางเพศของตนเคยพยายามฆ่าตัวตายในปีที่ผ่านมา เมื่อเปรียบเทียบกับนักเรียนที่ไม่เคยถูกรังแกซึ่งมีเพียง 1.2% และนักเรียนที่ถูกรังแกด้วยเหตุผลอื่นซึ่งมีเพียง 3.6% เท่านั้น

เหยื่อของการถูกรังแกมีปฏิกิริยาอย่างไร

- ประมาณสองในสามของนักเรียนที่ถูกรังแกเพราะการเกลียดกลัวบุคคลหลากหลายทางเพศไม่ได้แจ้งเรื่องให้กับผู้อื่นได้ทราบหรือไม่พูดคุยถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเลยด้วยซ้ำ
- 23% ของเหยื่อที่ไม่มีปฏิกิริยาตอบสนองต่อการรังแกกล่าวว่า “บอกใครไปก็ไม่มียะไรเกิดขึ้น”
- ส่วนใหญ่ของนักเรียนที่มีปฏิกิริยาตอบโต้ต่อการรังแกกล่าวว่าตน สู้กลับ (63%) หรือ ปรีกษาเพื่อน (51%) น้อยคนมากที่แจ้งเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน (8%) ครูที่ปรีกษา (6%) ครูฝ่ายปกครอง (3%) บุคลากรอื่นๆ (2%) หรือผู้อำนวยการโรงเรียน (0.5%)

โรงเรียนสามารถทำอะไรได้บ้าง

- กำหนดและบังคับใช้นโยบายห้ามมิให้มีการรังแกซึ่งครอบคลุมถึงนักเรียนทุกเพศ โดยต้องมีมาตรการที่ชัดเจนในการจัดการผู้ที่รังแกผู้อื่น และจะต้องเป็นนโยบายที่ไม่เลือกปฏิบัติต่อเพศ วิถีทางเพศ การแสดงออกทางเพศ ไม่ว่าจะทั้งของผู้รังแกและผู้ที่ถูกรังแก
- บูรณาการเนื้อหาและกิจกรรมในลักษณะที่มีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับขอบเขตและผลของการหยอกล้อและการรังแกในวิชาปกติต่างๆ ที่เปิดสอนในโรงเรียน เช่น ในวิชาเพศศึกษา เนาะแนว หรือโฮมรูม เป็นต้น
- สร้างสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยให้กับนักเรียน LGBT เช่น ห้องน้ำ ห้องกิจกรรม หรือห้องนอนเฉพาะ (ระหว่างการเข้าค่าย) เพื่อป้องกันการรังแกที่อาจเกิดขึ้นต่อนักเรียนบางกลุ่ม
- สร้างการยอมรับต่อความหลากหลายและอัตลักษณ์ทางเพศโดยผ่านทางกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียน LGBT ได้แสดงออกซึ่งอัตลักษณ์และความสามารถของตน
- ส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนเพศวิถีศึกษาที่รอบด้านและมุ่งเน้นให้เกิดการยอมรับความหลากหลาย การเคารพซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะบุคคลผู้นั้นจะมีเพศ เพศภาวะ วิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ หรือการแสดงออกทางเพศแบบใดก็ตาม
- อนุญาตให้นักเรียนทุกคนไม่ว่าจะมีเพศแบบใดก็ตามเข้าร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน และสามารถเป็นผู้นำได้ (เช่น เป็นประธานนักเรียน) ทั้งอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ
- ทำทายมาชาติที่เกี่ยวกับนักเรียน LGBT (เช่น เป็นคนเบี่ยงเบน ผิดปกติทางจิต มีอารมณ์รุนแรง หรือชอบฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน) ในกลุ่มนักเรียนทั่วไป ครู และผู้ปกครอง โดยการเชิญวิทยากรจากหน่วยงานภายนอกที่ทำงานเกี่ยวกับเพศวิถีศึกษาและประเด็นทางด้านความหลากหลายทางเพศ โดยเฉพาะมาให้ข้อมูลที่โรงเรียน

สำหรับข้อมูลเพิ่มเติม ดู

Issues brief: Mahidol University Plan International, UNESCO. 2014. LGBT-friendly Thailand?

A brief on school bullying on the basis of sexual orientation or gender identity in Thailand. Bangkok: UNESCO.

<http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002277/227706THA.pdf>

Infographic: Mahidol University Plan International, UNESCO. 2014. LGBT-friendly Thailand?

An infographic on school bullying on the basis of sexual orientation or gender identity in Thailand. Bangkok: UNESCO.

<http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002277/227752THA.pdf>

Research Report: การรังแกต่อกลุ่มนักเรียนที่เป็นหรือถูกมองว่าเป็นคนข้ามเพศ หรือคนรักเพศเดียวกัน ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา: รูปแบบ ความชุก ผลกระทบ แรงจูงใจ และมาตรการการป้องกันใน 5 จังหวัดของประเทศไทย. กรุงเทพฯ:

UNESCO. <http://unesdoc.unesco.org/images/0022/002275/227518tha.pdf>

แผนการสอนเรื่อง “ไม่มีบทบาทเฉพาะ”

ลักษณะกิจกรรม กิจกรรมกลุ่มนี้ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของทัศนคติเหมารวมและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์

เพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับบทบาทและความคาดหวังทางเพศ

- เพื่อเข้าใจผลของความคาดหวังดังกล่าวต่อพฤติกรรมและโอกาส
- เพื่อหาวิธีตอบสนองต่อปทัสถานและความคาดหวังทางเพศ

ผู้นำกระบวนการ ครูหนึ่งคนขึ้นไป

กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนอายุ 6-9 ปี

เวลา 30-45 นาที

อุปกรณ์ กระดาน และชอล์กหรือปากกา

ขั้นตอน

- 1) อธิบายวัตถุประสงค์ด้วยคำพูดง่ายๆ เช่น ในกิจกรรมนี้เราพูดคุยกันถึงสิ่งที่เด็กผู้ชายและเด็กผู้หญิงทำไม่เหมือนกัน เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น และเราคิดอย่างไรต่อการกระทำที่แตกต่างดังกล่าว
- 2) กำหนดข้อปฏิบัติร่วมกัน (หรืออาจอ้างถึงกฎระเบียบของชั้นเรียน) อธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่าในกิจกรรมดังกล่าว ความคิดของทุกคนมีคุณค่า ทุกคนต้องเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และแลกเปลี่ยนความคิดโดยไม่แทรกหรือขัดจังหวะ
- 3) แบ่งกระดานเป็นสองส่วน สำหรับผู้หญิงส่วนหนึ่งและผู้ชายส่วนหนึ่ง โดยมีเส้นกั้นตรงกลาง
 - a. ให้นักเรียนยกตัวอย่างสิ่งที่เป็นการกระทำของผู้ชายหรือผู้หญิง “เท่านั้น”
 - b. เขียนทุกความคิดเห็นลงไป แม้แต่ (และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง) สิ่งที่เป็นข้อถกเถียงหรือข้อโต้แย้ง (เช่น การเล่นกีฬา สำหรับเด็กผู้ชาย หรือ ความเรียบร้อย สำหรับเด็กผู้หญิง)
- 4) ให้เวลาประมาณ 8-10 นาที หรือจนกระทั่งนักเรียนเริ่มหมดความคิดเห็น ในการถามคำถามว่านักเรียนหญิงคนไหนที่เคยทำหรือมีพฤติกรรมในฝั่งของผู้ชาย และถามคำถามลักษณะเดียวกันกับนักเรียนชาย นักเรียนควรมีโอกาสเลือกโดย

ไม่ถูกบังคับเพราะอาจทำให้รู้สึกอึดอัดได้ นอกจากนั้นอาจถามว่ามีนักเรียนคนใดที่เห็นต่างในสิ่งที่อยู่บนกระดานทั้งสองฝั่งหรือไม่

- 5) หลังจากนั้นให้ถามนักเรียนว่า “มีกี่คนที่เคยถูกบอกว่าไม่สามารถทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดบนกระดานได้เพราะตนเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง” (โดยให้ยกมือตอบ) “รู้สึกอย่างไรเมื่อถูกบอกเช่นนั้น” ถามนักเรียนว่า “เราจะสามารถบอกคนที่บอกเราอย่างนั้นหรือคนที่เรารู้จักว่าเราทำบางสิ่งบางอย่างไม่ได้เพราะเราเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงได้อย่างไร”
- 6) สรุปโดยลบเส้นกั้นระหว่างสองฝั่งออก และเน้นย้ำว่าความคิดหรือการรับรู้ที่มีอยู่ก่อนว่าเด็กผู้ชายและผู้หญิงควรประพฤติตนเช่นใดได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมาก และจะยังคงเปลี่ยนแปลงต่อไป โดยสามารถยกตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวที่เกิดขึ้นในสังคมไทยได้

บทเรียนเสริม: เราจะสามารถขยายการเรียนรู้ดังกล่าวออกไปสู่นอกห้องเรียนได้อย่างไร

- ให้นักเรียนสัมภาษณ์สมาชิกในครอบครัวเกี่ยวกับประสบการณ์ของสมาชิกคนนั้นๆ ว่าเคยถูกบอกไม่ให้ทำอะไร เพราะเป็นผู้ชายหรือผู้หญิงหรือไม่
- ให้นักเรียนอ่านหนังสือเกี่ยวกับเด็กผู้ชายหรือผู้หญิงที่ทำกิจกรรมหรือมีความสนใจที่ไม่สอดคล้องหรือเกี่ยวข้องกับเพศของตน

แผนการสอนเรื่อง “เส้นแบ่งที่ชั่วร้าย”

ลักษณะกิจกรรม กิจกรรมกลุ่มนี้ช่วยให้นักเรียนทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบต่างๆ ของการกีดกันแบ่งแยก ผลกระทบต่อความรู้สึก และแนวทางการส่งเสริมการยอมรับ

วัตถุประสงค์

- เพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับกระบวนการที่นำไปสู่การเลือกปฏิบัติและการกีดกันแบ่งแยก
- เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่นำไปสู่การแบ่งแยกระหว่าง “ความปกติ” และ “ผิดปกติ”
- เพื่อหาวิธีส่งเสริมการยอมรับและการสนับสนุนทางสังคมสำหรับนักเรียนทุกคน

ผู้นำกระบวนการ ครูหนึ่งคนขึ้นไป

กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนอายุ 9-11 ปี

เวลา 45 นาที

อุปกรณ์ กำหนดประเภทและเด็กนักเรียนที่อาศัยอยู่ในประเภทต่างๆ ดังกล่าว (ดูข้างล่าง)

ขั้นตอน

- 1) อธิบายวัตถุประสงค์ด้วยคำพูดง่ายๆ เช่น ในกิจกรรมนี้เราจะพูดคุยเกี่ยวกับกลุ่มและความสัมพันธ์ทางสังคม สิ่งที่ยึดโยงและแบ่งแยกคนในสังคม และแนวทางในการลดช่องว่างหรือความต่างดังกล่าว
- 2) กำหนดข้อปฏิบัติร่วมกัน (หรืออาจอ้างถึงกฎระเบียบของชั้นเรียน) อธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่าในกิจกรรมดังกล่าวความคิดของทุกคนมีคุณค่า ทุกคนต้องเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และแลกเปลี่ยนความคิดโดยไม่แทรกหรือขัดจังหวะ
- 3) เลือกนักเรียนหนึ่งถึงสามคนเป็น “เส้นแบ่งที่ชั่วร้าย” สำหรับนักเรียนที่อายุน้อยกว่า ครู/ผู้นำกระบวนการควร หรือครูอีกหนึ่งคนควรสวมบทบาทดังกล่าวจนกว่านักเรียนจะเข้าใจวิธีการเล่น ในขณะที่อธิบายคำสั่งให้นักเรียนที่เป็น “เส้นแบ่งที่ชั่วร้าย” ให้นักเรียนที่เหลือเข้าแถวต่อกันตามความยาวของห้องและยืนรวมกัน
- 4) นักเรียนที่เล่นเป็น “เส้นแบ่งที่ชั่วร้าย” จะได้รับคำสั่ง (โดยไม่ให้นักเรียนที่เหลือรู้ด้วย) และจะคอยทำหน้าที่แบ่งนักเรียนในห้องออกเป็นกลุ่มหรือประเภทต่างๆ โดยใช้เวลาหลายรอบ ทั้งนี้ ในแต่ละรอบนักเรียนที่เป็นเส้นแบ่งจะต้องไม่พูดออกมาว่าประเภทที่กำลังแบ่งนั้นคืออะไรแต่ให้พูดเฉพาะชื่อของนักเรียนคนอื่นๆ

5) จำนวนของประเภทที่แบ่งขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียน แต่ควรทำให้เกิดการแบ่งกลุ่มขนาดต่างๆ และการแบ่งกลุ่มที่หลากหลาย ครูหรือผู้นำกระบวนการต้องแน่ใจว่าประเภทที่กำหนดไว้ล่วงหน้าเป็นประเภทที่ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแบ่งอย่างน้อยหนึ่งรอบ ผู้นำกระบวนการต้องเข้าใจว่าอาจจำเป็นต้องเตรียมตัวล่วงหน้าสำหรับประเภทที่ไม่มีข้อมูลชัดเจนเท่าใดนัก (เช่น คนถนัดซ้าย คนที่มีพี่น้องสองคน คนที่มีพี่น้องเรียนในโรงเรียนเดียวกัน ฯลฯ) นักเรียนสามารถกำหนดประเภทสำหรับการแบ่งเพิ่มเติมได้ แต่จะต้องไม่เป็นการแบ่งที่อยู่บนพื้นฐานของการตีตรา (เช่น น้ำหนักเกิน ผิวคล้ำ มาจากชุมชนใดชุมชนหนึ่ง ฯลฯ) คุณำแนะนำในกรอบด้านข้าง

ตัวอย่างประเภทหรือเกณฑ์การแบ่ง

- อายุ 9/10/11
- เกิดในเดือน
- ถนัดซ้าย
- มีพี่น้องสองคน
- เป็นฝาแฝด
- มีพี่น้องเรียนในโรงเรียนเดียวกัน
- พุศุภายที่สงได้
- มีลุงท้าวสี่ (ขาว/น้ำเงิน/แดง ฯลฯ)
- มีพื้นหลอข้างหน้า
- ชื่อขึ้นต้นด้วยอักษร (ก / ส / น ฯลฯ)
- ใส่กับหมับผม ฯลฯ

6) หลังจากนั้น ให้อธิบายให้นักเรียนที่เหลือฟังว่า “เส้นแบ่งที่ชั่วร้าย” จะพูดถึงของนักเรียนบางคนเท่านั้น นักเรียนที่มีชื่อดังกล่าวให้ย้ายมาข้างหน้าและยืนอยู่ที่จุดที่กำหนด เช่น มุมห้อง หรือส่วนอื่นๆ ของห้อง ให้นักเรียนที่มีชื่อเคลื่อนย้ายโดยไม่มีเสียง แต่เมื่อไปรวมตัว ณ จุดที่กำหนดแล้วให้พูดคุยปรึกษากันว่าจะอะไรที่เป็นเหตุผลในการแบ่งประเภทในครั้งนั้นของตน หลังจากที่เฉลยว่าเกณฑ์การแบ่งคืออะไรให้นักเรียนกลับมารวมกับกลุ่มใหญ่เหมือนเดิม ผู้ดำเนินกระบวนการอาจสลับนักเรียนคนอื่นมาเป็น “เส้นแบ่งที่ชั่วร้าย” บ้างก็ได้ในระหว่างเล่นกิจกรรม

- 7) หลังจากที่ผ่านมาไปหลายรอบ ให้นักเรียนกลับไปนั่งที่ของตัวเองและพูดคุยแลกเปลี่ยนโดยใช้คำถามดังต่อไปนี้
- a. ประเภทการแบ่งดังกล่าวมีเหตุผลหรือไม่ นักเรียนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มนั้นๆ หรือไม่
 - b. กลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มที่นักเรียนจะเลือกหรือไม่หากนักเรียนเป็นผู้กำหนดประเภทหรือเกณฑ์การแบ่งเอง (นักเรียนมักจะตอบว่ายังขาดเพื่อนคนใดคนหนึ่ง / จะแบ่งกลุ่มใหม่ตามความสนใจหรือความสัมพันธ์ของตน)
 - c. นักเรียนรู้สึกเช่นไรเมื่อเป็นคนที่ไม่มียุ่กลุ่มหรือเป็นสมาชิกคนหนึ่งในกลุ่มที่เหลือไม่ก็เกิน
 - d. มีใครที่รู้สึกตื่นเต้นหรือภูมิใจเป็นพิเศษที่ไม่ได้อยู่ในกลุ่มใดหรืออยู่ในกลุ่มเล็กหรือไม่ ทำไมจึงรู้สึกเช่นนั้น
 - e. นักเรียนรู้สึกอย่างไรหากเพื่อนที่สนิทที่สุดอยู่อีกฝั่งหนึ่งของห้อง นักเรียนกลับไปรวมกับเพื่อนในระหว่างรอบแต่ละรอบหรือไม่ และเป็นเพราะเหตุใด
- 8) อธิบายว่ากิจกรรมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้เข้าใจความรู้สึกว่าการอยู่นอกกลุ่ม (หรือเป็นคนกลุ่มน้อย) หรือการถูกแยกออกจากคนอื่นนั้นเป็นอย่างไร และลักษณะที่บางคนยึดถือนั้นสามารถนำไปสู่การแบ่งแยกได้

- 9) อธิบายว่า เกณฑ์การแบ่ง ในกิจกรรมดังกล่าวคิดขึ้นมาเพื่อความสุขเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงเราสามารถทำให้คนอื่นรู้สึกว่าคุณกีดกันหรือแบ่งแยกได้ด้วยสาเหตุหลายประการ สำหรับนักเรียนชั้นที่อายุมากกว่าอาจให้นักเรียนระบุเกณฑ์การแบ่งที่ชั่วร้ายจริงๆ เช่น สีผิว ความทุพพลภาพ ความแตกต่างจากปทัสถานทางเพศ ฯลฯ
- 10) ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนความคิดว่าจะสามารถปกป้องเพื่อนจากการกีดกันหรือช่วยเพื่อนนักเรียนที่ถูกกีดกันได้อย่างไร โดยอาจเขียนความคิดเห็นดังกล่าวลงบนกระดาษแล้วแปะไว้ข้างผนังเพื่อเน้นย้ำถึงการยอมรับและแนวทางสนับสนุนให้กับนักเรียน โดยสามารถให้ทำการบ้าน หรือพูดคุยและลงความเห็นร่วมกันในคราวต่อไปก็ได้

บทเรียนเสริม: เราจะสามารถขยายการเรียนรู้ดังกล่าวออกไปสู่นอกห้องเรียนได้อย่างไร

- ให้นักเรียนวาดภาพหรือโพสเตอร์เกี่ยวกับโรงเรียนในอุดมคติของตัวเอง โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งที่โรงเรียนควรทำเพื่อให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่อบอุ่นและปลอดภัยสำหรับทุกคน
- ให้นักเรียนทำรายชื่อการกระทำที่อาจช่วยให้โรงเรียนเป็นสถานที่ที่ปลอดภัยและอบอุ่นสำหรับทุกคน รวมทั้งสิ่งที่นักเรียนทุกคนควรทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว หลังจากนั้นให้ทบทวนรายการดังกล่าวในครั้งต่อไป แล้วหาข้อตกลงเกี่ยวกับ “สัญญา” ที่นักเรียนและครูสามารถตกลงเห็นพ้องต้องกันและปฏิบัติร่วมกันได้

แผนการสอนเรื่อง กิจกรรม “ผสมปนกัน”

ลักษณะกิจกรรม จากการเล่นกิจกรรมบทบาทสมมติที่ผ่านมา กิจกรรมนี้ช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นการรังแกอันเนื่องมาจากวิถีหรืออัตลักษณ์ทางเพศไม่ว่าจะเป็นนั้นจริงหรือไม่ก็ตาม ตลอดจนรูปแบบ ผลกระทบ และแนวทางการป้องกันหรือตอบสนองต่อการรังแก

วัตถุประสงค์

- เพื่อให้นักเรียนคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับปทัสถานทางเพศในบริบทสังคมวัฒนธรรมของตน
- เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างปทัสถานทางเพศ และการรังแกบนพื้นฐานของเพศและเพศภาวะ รวมทั้งวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศ
- เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนป้องกันการรังแกเพราะเหตุผลทางด้านเพศหรือเพศภาวะ

ผู้นำกระบวนการ ครูหนึ่งคนขึ้นไป

กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนอายุ 13 ปีขึ้นไป

เวลา 60-90 นาที

อุปกรณ์ ควรปรับที่สถานการณ์สำหรับการแสดงบทบาทสมมติ (ดูข้างล่าง) ล้วงหน้าสำหรับกลุ่มเล็ก โดยอาจกำหนดสถานการณ์อื่นๆ ด้วยตัวเองได้ตามความเหมาะสมต่อบริบท

ขั้นตอน

ส่วนที่หนึ่ง (20 นาที)

- 1) อธิบายวัตถุประสงค์ของกิจกรรมด้วยคำพูดง่ายๆ เช่น ในกิจกรรมนี้เราจะแสดงบทบาทสมมติเพื่อสะท้อนประสบการณ์การถูกรังแก และหาวิธีการป้องกันหรือแก้ไขสถานการณ์ที่เราจะได้เห็นในวันนี้
- 2) กำหนดข้อปฏิบัติร่วมกัน (หรืออาจอ้างถึงกฎระเบียบของชั้นเรียน) อธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่าในกิจกรรมดังกล่าวความคิดของทุกคนมีคุณค่า ทุกคนต้องเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และแลกเปลี่ยนความคิดโดยไม่แทรกหรือขัดจังหวะ
- 3) แบ่งนักเรียนในห้องออกเป็นกลุ่มๆ ละ 5 คน แจกสถานการณ์ให้กับนักเรียนในกลุ่มๆ ละหนึ่งสถานการณ์พร้อมทั้งคำสั่งเพื่อเตรียมตัวสำหรับการแสดงบทบาทสมมติ ทั้งนี้ สถานการณ์หนึ่งอาจมีมากกว่าหนึ่งกลุ่มได้เนื่องจากวิธีการและการแสดงอาจแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่ม

คำสั่งสำหรับการเตรียมตัว

ทุกคนมีเวลา 15 นาทีในการอ่านสถานการณ์ที่ได้รับ และเตรียมการแสดงบทบาทสมมติ

ขั้นตอนการเตรียม

- 1) กำหนดปัญหา เช่น คำพูดหรือการกระทำใดเป็นปัญหาหรือสร้างความเจ็บปวดให้กับผู้อื่น
- 2) ใครเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ดังกล่าว เขื่อ ผู้กระทำ ผู้เห็นเหตุการณ์ (เช่น คนที่เห็นเหตุการณ์แต่ไม่มีส่วนร่วม) และ “ผู้ไกล่เกลี่ย” (คนที่เห็นเหตุการณ์แล้วเข้ามาห้ามปราม) เป็นต้น
- 3) พิจารณาว่าเหตุการณ์ดังกล่าวจะส่งผลต่อคนทั้งหมดที่อยู่ในเหตุการณ์อย่างไรหากไม่มีใครเข้ามาไกล่เกลี่ยหรือห้ามปราม และเหตุการณ์ดังกล่าวจะจบลงอย่างไร
- 4) เตรียมบทสนทนาสั้น (ไม่เกิน 3 นาที)

ข้อควรจำ

- แม้การแสดงบทบาทสมมติอาจเต็มไปด้วยความสนุกสนาน แต่เป้าหมายที่สำคัญคือเพื่อพิจารณาถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นในเหตุการณ์นั้นๆ และเพื่อหาแนวทางป้องกันที่ปฏิบัติได้จริง
- หลีกเลี่ยงลักษณะเชิงเหมารวม เช่น สำเนียงการพูด กิริยาท่าทาง หรือคำพูด พยายามนึกถึงความเป็นจริงของสิ่งที่จะเกิดขึ้นให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
- ตัวละครที่ถูกรังแกควรมีทางเลือกและหน่วยงานให้ความช่วยเหลือในการจัดการกับสถานการณ์ดังกล่าว และหลีกเลี่ยงตัวละครที่ไม่สามารถตอบโต้หรือจัดการกับสถานการณ์ได้
- เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงได้ ดังนั้นนักเรียนควรพยายามเข้าใจถึงความรู้สึกเห็นอกเห็นใจในสิ่งที่มีผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์กำลังเผชิญ

ตัวอย่างเหตุการณ์สมมติ

เหตุการณ์ที่ #1

บัวเป็นเด็กที่เป็นที่รู้จักและชื่นชอบในโรงเรียน และมีเพื่อนทางเพศบุคลหลายคน เมื่อสัปดาห์ที่แล้วเพื่อนของบัวสองคนคือลาวัลย์และกัญญา ลบบัวออกจากรายชื่อเพื่อนและไม่พูดคุยกับบัวอีก บัวไม่พอใจและสร้างบัญชีเพศบุคลปลอมขึ้นมาแล้วโพสต์บอกว่าสองคนนี้เป็นแฟนกัน ข่าวคือดังกล่าวแพร่กระจายไปทั่วโรงเรียนและบัวรู้สึกว่าคุณได้แก้แค้นแล้ว

ตัวละคร: บัว ลาวัลย์ กัญญา และเพื่อนที่แพร่ข่าวลือ

เหตุการณ์ที่ #2

สุพลเป็นนักเรียนใหม่ในห้องของคุณ เขามีท่าทางกระตือรือร้น บางครั้งก็ทาลิปสติกหรือเครื่องสำอางเวลาที่ครูไม่ทันสังเกต เขาถูกเพื่อนผู้ชายล้อเวลาเข้าห้องน้ำ บางครั้งก็ถูกผลักให้ล้มลง ในรายวิชาหนึ่งครูที่สอนพูดถึงลักษณะกระตือรือร้นของเขาต่อหน้าเพื่อนร่วมห้อง และยังถามนักเรียนในชั้นว่าเห็นด้วยหรือไม่ แต่มีนักเรียนคนหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยและพูดว่าทุกคนมีสิทธิเลือกที่จะเป็นตัวของตัวเอง ทำให้สุพลรู้สึกผ่อนคลายที่รู้ว่ามิเพื่อนอยู่หนึ่งคน

ตัวละคร: สุพล ครู เพื่อนนักเรียนที่หัวเราะเยาะ และเพื่อนนักเรียนที่สนับสนุนสุพล

เหตุการณ์ที่ #3

สุวิทย์มีเพื่อนหญิงหลายคนในโรงเรียน เพื่อนชายของสุวิทย์ต่างพากันอิจฉาและคิดว่าเขาเป็นเกย์เพราะเขาไม่เคยไปไหนมาไหนกับเพื่อนผู้ชายเลย เวลาที่เพื่อนๆ เห็นสุวิทย์อยู่ตามลำพัง เช่น บริเวณสนามหญ้า หรือนอกห้องเรียน ก็มักจะแกล้งสุวิทย์โดยการขุดขาหรือดึงกางเกงลง สุวิทย์อยากจะไปพบผู้อำนวยการแต่ก็กลัวว่าจะถูกบอกว่าเขาผิดเองที่ไม่ได้เป็น “ส่วนหนึ่งของเด็กผู้ชาย” แต่สุดท้ายก็ตัดสินใจไปพบผู้อำนวยการ

ตัวละคร: สุวิทย์ เพื่อนร่วมห้องที่รังแกสุวิทย์ ผู้อำนวยการ

เหตุการณ์ที่ #4

หน้อยกำลังยืนต่อแถวเพื่อซื้ออาหารเที่ยงในโรงอาหาร เพื่อนของหน้อยสองคนชื่ออนันต์และแทน เดินเข้ามาหาหน้อยแล้วพูดจาไม่ดีเกี่ยวกับผมทรงใหม่ของหน้อยโดยการพูดว่า “เพื่อนผู้ชายจะไม่รักนายอีกแล้ว” และใช้คำพูดที่หยาบคาย เจ้าหน้าที่โรงอาหารชื่อพี่แมวและพี่นกที่กำลังทำหน้าที่อยู่ได้ยื่นสิ่งของที่อนันต์และแทนพูดกับหน้อย

ตัวละคร: หน้อย อนันต์ แทน พี่แมว พี่นก และนักเรียนคนอื่นๆ

ส่วนที่สอง การแสดงบทบาทสมมติ (20 นาที)

- 4) หลังจาก 15 นาทีผ่านไป ให้แต่ละกลุ่มแสดงบทบาทสมมติของตนเอง โดยอธิบายว่าแต่ละกลุ่มได้รับสถานการณ์ที่แตกต่างกัน และจะแสดงเหตุการณ์ดังกล่าวพร้อมทั้งผลลัพธ์ที่คาดหวัง หลังจากการแสดงทั้งหมดแล้วจะมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนอีกครั้งหนึ่ง
- 5) ผู้นำกระบวนการหรือครูให้นักเรียนปรบมือและขอบคุณทุกกลุ่มที่ออกมาแสดง หรืออาจให้นักเรียนระบุถึงบทบาทต่างๆ หลังจากการแสดงแต่ละชุดจบลง เช่น ใครคือเหยื่อหรือผู้กระทำความรุนแรง เพื่อน หรือผู้เห็นเหตุการณ์

ส่วนที่สาม การสนทนาแลกเปลี่ยน (40 นาที)

- 6) หลังจากทุกกลุ่มได้แสดงแล้ว ให้สรุปด้วยการถามคำถาม (ทั้งหมดหรือบางส่วน) ต่อไปนี้
 - รูปแบบการรังแกที่นักเรียนต้องประสบในการแสดงบทบาทสมมติทั้งหมดมีอะไรบ้าง (ทางกาย สังคม วาจา ทางเพศ หรือสื่อออนไลน์ โดยให้นักเรียนระบุถึงตัวละครที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการรังแกนั้นๆ)
 - ผลกระทบของการรังแกที่มีต่อผู้ถูกรังแกมีอะไรบ้าง ความรู้สึกต่อผู้เห็นเหตุการณ์หรือผู้รังแก (โดยอาจถามว่านักเรียนรู้สึกอย่างไรขณะที่แสดงบทบาทสมมติ โดยเริ่มจากคนที่ถูกรังแกก่อน)
 - ในเหตุการณ์ใดที่มีคนเข้ามาห้ามปราม ใครเป็นผู้ห้ามปรามและห้ามอย่างไร (โดยย้ำว่าคนที่ถูกรังแกอาจตอบได้; ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์อาจตัดสินใจช่วย และเพื่อนหรือผู้ใกล้ชิดอาจทำอะไรบางอย่างเพื่อช่วยเหลือ)
 - การแก้ไขวิธีใดที่นักเรียนคิดว่ามีประสิทธิภาพมากที่สุด ให้นักเรียนระบุถึงประโยคหรือคำพูดที่ใช้ระหว่างการแสดงที่คิดว่าช่วยหยุดหรือลดความรุนแรงของเหตุการณ์ หรือเป็นการแสดงออกซึ่งการสนับสนุนผู้ถูกรังแก
 - ถามนักเรียนว่ามีข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการกระทำที่อาจมีประโยชน์ในสถานการณ์ดังกล่าวนอกเหนือจากที่เห็นในการแสดงหรือไม่ โดยให้ระบุให้ชัดเจน
 - ผู้ใหญ่มีโอกาสที่จะเผชิญกับการถูกรังแกได้หรือไม่ ลองยกตัวอย่าง
- 7) สรุปบทเรียน โดยการ
 - เน้นย้ำว่าแม้เหตุการณ์ทั้งหมดจะถูกสมมติขึ้น แต่ในความเป็นจริงมีนักเรียนมากมายทั้งในประเทศไทยและทั่วโลกที่กำลังเผชิญกับสถานการณ์ดังกล่าว
 - เน้นตัวอย่างวิธีการป้องกันหรือจัดการกับการรังแกที่นักเรียนหรือครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้
 - อธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่าการรังแกเป็นสิ่งที่สามารถหลีกเลี่ยงได้ แต่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นและสามารถแก้ไขได้หากทุกคนช่วยกัน
 - ย้ำว่าทุกคนมีหน้าที่ร่วมกันในการช่วยให้ห้องเรียนและโรงเรียนเป็นสถานที่ที่ปลอดภัย เคารพและยอมรับซึ่งกันและกัน

บทเรียนเสริม: เราจะสามารถขยายการเรียนรู้ดังกล่าวออกไปสู่นอกห้องเรียนได้อย่างไร

- ให้นักเรียนเขียนเหตุการณ์สำหรับการแสดงสมมติที่สะท้อนให้เห็นตัวอย่างของการยอมรับและการสนับสนุนต่อนักเรียนทุกระดับชั้น แสดงบทบาทสมมติดังกล่าวในคาบถัดไป
- ให้นักเรียนสร้างแผนปฏิบัติการจำลองสำหรับโครงการโรงเรียนสีรุ้ง www.schoolrainbow.org. โดยระบุว่า มีขั้นตอนอะไรบ้าง ใครที่มีส่วนเกี่ยวข้อง จะลงมือดำเนินการเมื่อไหร่ และคิดว่า จะได้ผลอย่างไร โดยอาจทำเป็นงานเดี่ยวหรืองานกลุ่มก็ได้

แผนการสอนเรื่อง กิจกรรม “พวกเขาคิดอะไรอยู่?”

ลักษณะกิจกรรม บทเรียนนี้ประกอบไปด้วยกิจกรรมในลักษณะ interactive เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการรังแก และแนวทางในการป้องกันหรือตอบสนองที่เหมาะสม

วัตถุประสงค์

- เพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการรังแก ที่รวมถึงการรังแกด้วยเหตุแห่งความเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกัน และคนข้ามเพศ
- เพื่อเข้าใจพฤติกรรมหรือแรงจูงใจที่มีความสัมพันธ์หรือเป็นสาเหตุของการรังแก
- เพื่อแสดงถึงแนวทางในการป้องกันการหรือจัดการกับปัญหาการรังแกได้

กลุ่มเป้าหมาย นักเรียนอายุ 13 ปีขึ้นไป

เวลา 60-90 นาที

อุปกรณ์ ข้อลัดและกระดานดำ สถานการณ์ที่เป็นกรณีศึกษา (ปริ้นท์บนกระดาษหรือฉายบนจอโปรเจกเตอร์)

ขั้นตอน

ขั้นที่หนึ่ง (15-20 นาที)

- 1) อธิบายวัตถุประสงค์ของกิจกรรมด้วยคำพูดง่ายๆ เช่น ในกิจกรรมนี้เราจะพูดคุยแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับการรังแก รวมทั้งการรังแกเพราะวิถีหรืออัตลักษณ์ทางเพศ ซึ่งเรียกว่า การรังแกเพราะการเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกันและคนข้ามเพศนั่นเอง เราจะทำความเข้าใจว่ามันคืออะไรและจะสามารถป้องกันหรือแก้ไขได้อย่างไร
- 2) กำหนดข้อปฏิบัติร่วมกัน (หรืออาจอ้างถึงกฎระเบียบของชั้นเรียน) อธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่าในกิจกรรมดังกล่าวความคิดของทุกคนมีคุณค่า ทุกคนต้องเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และแลกเปลี่ยนความคิดโดยไม่แทรกหรือขัดจังหวะ
- 3) แนะนำประเด็นด้วยการถามว่า “การรังแกคืออะไร?”

ในขณะที่นักเรียนนำเสนอเนื้อหาของคำถามว่าการรังแก ให้จับประเด็นต่อไปนี้

- การกระทำหรือพฤติกรรมที่เกิดซ้ำ
- อำนาจเหนือผู้ถูกรังแก ไม่ว่าจะเป็นอำนาจทางกายหรือทางสังคม
- พฤติกรรมการรังแกรูปแบบต่างๆ ที่อาจสามารถรวมเข้าด้วยกันได้ เช่น ทางกาย วาจา สังคม เพศ และออนไลน์

เขียนพฤติกรรมหรือการกระทำดังกล่าวบนกระดาน:

การรังแกเป็นพฤติกรรมที่มักเกิดขึ้นเพื่อแสดงถึงอำนาจทางสังคมหรือทางกายเหนือผู้อื่น ไม่ว่าจะ เป็น ทางกาย วาจา เพศ ผ่านทางช่องทางต่างๆ รวมถึงทางอินเทอร์เน็ต (การรังแกทางสื่อออนไลน์)

วาดตารางบนกระดานหรือกระดาษฟลิปชาร์ตและให้นักเรียนบอกตัวอย่างการรังแกแต่ละประเภทข้างต้นดังตัวอย่างข้างล่าง

ทั้งนี้ ไม่จำเป็นต้องระบุถึงการกระทำทุกอย่าง แต่ต้องมีรูปแบบที่ชัดเจน บางครั้งอาจมีความคล้ายคลึงระหว่างพฤติกรรมการรังแก โดยเฉพาะพฤติกรรมทางสังคมและทางวาจา ซึ่งมักมีองค์ประกอบหลายอย่างและการกระทำมากกว่าหนึ่งอย่าง

ตัวอย่างเช่น

ทางกาย: <ul style="list-style-type: none">• การชกต่อย• ตะ• ผลัก• ทำให้สะดุดล้ม• ดึงหรือกระชากผม• ข่มขู่ด้วยอาวุธ• ขโมย ทำลาย หรือซ่อนสิ่งของ• ขังไว้ฝนห้องเรียน ห้องน้ำ หรือสถานที่อื่นๆ	ทางวาจา: <ul style="list-style-type: none">• การดูถูก• คำทอ รวมทั้งการใช้ภาษาในลักษณะเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกันและคนข้ามเพศ• ข่มขู่ด้วยวาจา• นินทา	ทางสังคม: <ul style="list-style-type: none">• นินทา• คำทอ• เลิกคบหรือกีดกันออกจากกลุ่มหรือกิจกรรม• ปล่อยข่าวลือ• กีดกัน
ทางเพศ: <ul style="list-style-type: none">• การแตะเนื้อต้องตัว• วิพากษ์วิจารณ์ที่สื่อไปในทางเพศ• ดึงกางเกงหรือกระโปรง เปิดกระโปรงหรือเสื้อเพื่อให้อับอาย	ทางสื่อออนไลน์ <ul style="list-style-type: none">• ส่งข้อความเปิดเผยวิถีทางเพศของบุคคลคนหนึ่ง• โทรศัพท์โทกหกล้อเล่นหรือพิเรน• ส่งภาพหรือวิดีโอที่ไม่เหมาะสม• ปรับแต่งรูปภาพ• ตั้งเว็บไซต์กลุ่มแอนตี้	

ส่วนที่สอง (20 นาที)

- 4) แม้การรังแกเป็นสิ่งที่อาจเกิดขึ้นได้กับทุกคน วันนี้เราจะมาทำความเข้าใจเกี่ยวกับการรังแกที่เกิดจากการเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกันและคนข้ามเพศ หรือการรังแกอันเนื่องมาจากวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศ โดยอาจอ้างถึงข้อมูลเกี่ยวกับการรังแกในหน้า 6-7 และเพิ่มคำเหล่านี้บนกระดานเพื่อนั่งประเด็นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
- 5) ณาครณิศึกษาต่อไปนึ้บนจอโปรเจคเตอร์หรือปรี้นท์ลงบนกระดาษนักเรียนได้อ่าน (ทั้งนี้สามารถปรับกรณีดังกล่าวให้เหมาะกับบริบทโรงเรียนหรือชุมชนของท่านได้)

ให้นักเรียนอ่านกรณีศึกษาต่อไปนี้

แทนเป็นกัปตันทีมฟุตบอลของโรงเรียน นักเรียนที่เพิ่งย้ายเข้ามาใหม่คนหนึ่งชื่อสมชายถามแทนว่าตนสามารถที่จะลองเล่นเพื่อทดสอบว่าจะสามารถเป็นสมาชิกของทีมได้หรือไม่ แทนมองดูที่สมชายครั้งหนึ่งแล้วตัดสินใจว่าไม่ชอบสมชายเพราะคิดว่าสมชายท่าทางเหมือนเกย์และไม่ต้องการสมาชิกที่เป็นเกย์ในทีมของตน ดังนั้นแทนจึงโกหกไปว่าปัดรับแล้ว พอสมชายปรากฏตัวในระหว่างที่มีการฝึกซ้อม โค้ชกลับสนับสนุนให้สมชายลองทดลองเล่นดู ในที่สุดสมชายก็ได้เป็นสมาชิกของทีม แทนพูดดูถูกและขู่สมชายอยู่บ่อยๆ เพื่อให้สมชายเลิกเล่น บางครั้งเพื่อนร่วมทีมคนอื่นๆ ก็ขมใจและช่วยกันตำหนิสมชายด้วย แต่สมชายก็ไม่ล้มเลิก แทนและเพื่อนจึงเริ่มขัดขานหรือผลักสมชายเวลาที่โค้ชไม่ทันสังเกต

- 6) ใช้ตัวอย่างข้างต้นเพื่อพูดคุยแลกเปลี่ยนว่าอะไรเป็นสาเหตุให้เกิดการรังแกถามนักเรียนว่าผู้ที่รังแกอาจจะคิดอะไรอยู่ โดยอาจทำเป็นกลุ่มหรือด้วยการเขียนคำตอบใน “กรอบความคิด” ซึ่งสามารถส่งให้กับที่ผู้ดำเนินกระบวนการได้ หากเลือกวิธีการเขียนลงในกรอบความคิด ให้บอกนักเรียนว่าควรหลีกเลี่ยงภาษาที่สื่อถึงการเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกัน ตัวอย่างเช่น
 - a. เกย์สมควรที่จะถูกรังแกหรือ “วอนหาเรื่องเอง”
 - b. การเอาเปรียบคนอื่นเป็นเรื่องสนุก
 - c. การดูถูกผู้อื่นทำให้ฉันดูเก่งและเจ๋ง
 - d. ถ้าฉันไม่แสดงออกคนอื่นก็จะคิดว่าฉันเป็นเกย์
 - e. ถ้าฉันไม่แสดงออกคนอื่นก็จะรู้ว่าฉันเป็นเกย์

- 7) หากมีเวลาเพียงพอ และต้องการพูดคุยกันถึงผลของการรังแกก็สามารถถามนักเรียนว่าคิดว่าคนที่รังแกผู้อื่นนั้นคิดอย่างไร โดยอาจทำเป็นกลุ่มหรือเขียนใส่กรอบความคิดตั้งข้อวิพากษ์ข้างต้น

ส่วนที่สาม (20 นาที) หากมีเวลาไม่พอ อาจทำการบ้านแล้วพูดคุยแลกเปลี่ยนกันในคาบต่อไป

- 8) ทำทาบให้นักเรียนคิดถึงการกระทำที่อาจเปลี่ยนความคิด ความเชื่อ และการกระทำที่เกี่ยวข้องต่างๆ เหล่านี้ได้ (รวมทั้งผู้เห็นเหตุการณ์แต่ไม่ได้ทำอะไรเพื่อป้องกันหรือจัดการกับปัญหาหรือเหตุการณ์ดังกล่าว) ไม่ว่าจะเป็สิ่งที่สามารถทำได้ทั้งในหรือนอกโรงเรียน โดยควรเป็นขั้นตอนที่นักเรียนสามารถทำได้และโรงเรียนควรดำเนินการ ตัวอย่างเช่น
- การสร้างสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยหรือกำหนดนโยบายต่อต้านการรังแกในโรงเรียน รวมทั้งกลไกในการสนับสนุนกระบวนการดังกล่าวให้เข้มแข็ง
 - ร่วมมือกับครูและเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนในการสร้างความเข้าใจและส่งเสริมบทบาทในการสนับสนุน สร้างการยอมรับ และจัดการเลือกปฏิบัติทุกรูปแบบ
 - จัดงานต่อต้านการรังแกและโครงการรณรงค์เป็นระยะหรือในวันสำคัญที่เหมาะสม เช่น วันต่อต้านการเกลียดกลัวคนรักเพศเดียวกันและคนข้ามเพศ เป็นต้น
 - สร้างเครือข่ายเพื่อนช่วยเพื่อน เช่น กลุ่มเกย์ หรือชมรมในลักษณะดังกล่าว
 - บูรณาการประเด็นความหลากหลายให้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรของโรงเรียน (เช่น ในวิชาเพศศึกษา สังคม ฯลฯ)
 - เชื่อมโยงส่งต่อผู้รังแกและผู้ถูกรังแกไปยังบริการให้คำปรึกษาและบริการอื่นๆ เมื่อจำเป็น
 - อธิบายให้นักเรียนเข้าใจว่าการรังแกเป็สิ่งที่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เมื่อเกิดขึ้นแล้วก็สามารถป้องกันแก้ไขได้ และทุกคนสามารถเป็นส่วนหนึ่งในการป้องกันดังกล่าว อีกทั้งย้ำกับนักเรียนว่าการทำให้ห้องเรียนและโรงเรียนเป็นสถานที่ที่ปลอดภัย ทุกคนเคารพซึ่งกันและกัน และยอมรับความแตกต่างนั้นเป็นหน้าที่ของทุกคน

บทเรียนเสริม: เราจะสามารถขยายการเรียนรู้ดังกล่าวออกไปสู่นอกห้องเรียนได้อย่างไร

- วาดการ์ตูนแสดงสถานการณ์ที่มีการป้องกันหรือจัดการกับการรังแก โดยใช้กรอบความคิดเพื่อแสดงให้เห็นว่าตัวละครกำลังคิดอะไร
- ให้นักเรียนสร้างแผนปฏิบัติการสำหรับโครงการรณรงค์เกี่ยวกับประเด็นการรังแกในโรงเรียน ว่ามีขั้นตอนอย่างไร มีใครที่เกี่ยวข้อง กรอบเวลาในการดำเนินการ และผลลัพธ์ที่คาดหวัง โดยอาจเชื่อมโยงกับโครงการโรงเรียนสีรุ้ง www.schoolrainbow.org หรือโครงการอื่นๆ และสามารถทำเป็นกิจกรรมเดี่ยวหรือกิจกรรมกลุ่มก็ได้